

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ.

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Felelős szerkesztő: NYIRI GÉZA.		Laptulajdonos: ZICHERMANN HERMAN.	
Előfizetési feltételek: Fizetendő Debreczenben. Egész évre 4 kor. — fl. Fél évre 2 " — " Községeknek 1 " 24 " Egyes szám ára 10 fillér.		Hirdetési díjak: Négy hasábos petit sorért 20 fillér. Nagyobb és többszöri hirdetéseknel igen kedvező engedmények tételnek. „Nyilttér”-ben megjelenő közlemény minden petit sora 30 fillér. Hirdetések és előfizetések helyben a kiadói hivatalnál, Csáthy Ferencz, Telegdi K. L. utóda, Budapest: Goldberger A. V., Általános tudósító VII. Erzsébet-körut 14., Blockner J., Eckstein Bernát, Haasenstein és Vogler, Bécsben, Prágában: A. Oppelík, Schaleck H. és Párisban, Hamburgban s Majnai-Frankfurtban: G. L. Daube és Mosse Rudolf hirdetési intézetében fogadtatnak el.	
		Szerkesztőségi és kiadói iroda: Gróf Degenfeld-tér 3. sz. Felelős szerkesztővel értekezhetni naponta déli 1—2 óra közt. Kéziratok vissza nem adatnak.	

Az állam szolgálái. <i>Debreczen, okt. 8.</i> Nagyralátó költők rég megírták, hogy a mi édes hazánk, a szép Magyarország „tejjel-mézszel” bővelkedő Kanaán. Selyem a fü virágos rétjén, arany a buza sik mezején. És olvassa ma is az iskolás gyermek s míg a szép hazában epedő vágyakozással néz a rózsás jövő elé, addig a nagyok között bér-czen és rónán felhangzik a panasz. A gazda-ember nem tud pénzhez jutni, mert sem a buzának, sem a marhának nincsen ára; az iparosnak nyakán marad az árúja; a kereskedő ritkán lát vevőt a boltjában; de a végrehajtó valamennyinek a kapujában áll és várja, hogy mikor kerül már reá a sor. A szegénység, nyomorúság általános s a föld-népe felett megnehezült az élet. S míg a föld népe elkeseredve a csüg-gedés szélére jutott, ime egyszerre felzug az egész országban a tisztviselők panasza is. Akiket a sors odalánczol egy-egy íróasztalhoz, akik a népnek atyái, szolgálói, törvénytevői, ime, azok is feljajdulnak, hogy az élet nehéz terhét tovább nem bírják. Sápadt arczu gyer-mekek, béketűró halvány asszonyok szenvedő arca a kiáltó tanubizonyysága ennek a nagy nyomorúságnak. Elseje eljön minden hónap-nak s oh, csodák-csodája, hónapról hónapra kevesebb marad a havi pénzből, de az adós-ság szemlátomást nő, szaporodik. S a végre-hajtó már rég benn van a házban és sok helyen már nem is akad lefoglalni való. Szomorú kép, de valóság. El lehetne most is panaszkodni, hogy ennek ez, meg az volt az oka, de miért szaggassuk fel a sajgó sebeket és mit használunk vele? Sokkal okosabb dolog, ha végre-valahára nem ve-szekedünk a megtörtént és változhatlan dolgokon, hanem egy értelemmel keressük,			
kutatjuk az orvosszereket, a jobb állapotra vezető utakat, módokat. A tisztviselők sorsának a javítása min-den bizonynyal elsőrendű kérdés. És itt engedjék meg, hogy mi ezt mindenekfelett éppen a föld-népének érdekében álló dolog-nak tekintjük. Mert hát azt minden ember tudja, hogy rosszul fizetett, lenézett cseléd-vel rendesen gazdálkodni nem lehet. A terhes munka mellett a csekély bér, a rossz étel el-veszi a kedvét a cselédnek is s kedvtelenül végzi munkáját. A kedvetlen ember munká-ján pedig nincs Isten áldása. A föld is mintha tudná hogy robotos kéz munkálta, gazt te-rem s a házi állat élete is csak kin és gyöt-relem. De ahol a gazda és a cseléd megértik egymást, ahol a cseléd terhes munkájáért illő bért kap és emberi méltóságának meg-felelő bánásmódban részesül, ott bizonyosab-ban megte ik a gabonás... A tisztviselő az állam szolgálója. S ha mindennapi terhes munkája után csak azt a bért kapja meg, ami élni kevés, de éhenhalni sok, bizony elvesz a kedve a munkától s íróasztala mellől a gondolata haza-haza téved, hogy mit csinál az asszony, mit csinálnak a gyermekek? A gond állandó tanyát ver a lelkében s a hivatalos munka robottá válik. Ilyen ember terhe már önönmagának, terhe a népnek, akinek ügyes-bajos dolgát végzi. Pedig a föld-népe ezektől várja ügyeinek elvégzését, ügyes-bajos dolgainak elintézését. Egy-egy felületes, meggondolatlan vagy el-hamarkodott ítélet mennyi könnynek, mennyi bánatnak és mennyi gyűlöletnek lehet kut-forrása! És hány embernek rendült meg már a hite a tisztviselők tisztességében, ha imitt-amott hallania kellett a gyanúsító sut-togásokat. Ezekről a szomorú képekről most éppen a tisztviselők lebbentették fel a fátyolt. Az			
ország központjába mentek sokan s még többen képviselőt küldöttek, hogy állapotuk javításáról tanácskozzanak, miniszteriumhoz, országgyűléshez kérelmet intézzenek a sege-delemért. Nemcsak fizetést, nemcsak testi táplálékot kívánnak, hanem lelki nyugodal-mat is, a mit ők szolgálati pragmatikának neveznek. A testi nyomorúságot javítani csak pénzzel lehet s mivel a tisztviselők a közön-séget szolgálják, ezt a pénzt a köznek kell előteremni. Ez a kívánság tehát újabb és pedig nagyon súlyos terhet rak a közre. De ne feledjük, hogy a jó és becsületes kormány-zás csak a hivataluknak élő lelkes tisztvise-lők munkája, akik ha lelkesen, teljes oda-adással dolgoznak a javán, nagy részben meg is térül a rájuk költött pénz. A másik kívánság egyetlenegy fillérbe sem kerül és mégis nagyon fontos. Talán ez megmenti a tisztviselőt attól, hogy csak a felebbvalójának keresse a kedvét; s hogy elhanyagolja, lenézzé a népet. Most éppen az a baj, hogy minden tisztviselő azt hiszi, ha felebbvalójának kedvébe jár, a boldogulás nagyon könnyű, sőt tisztársát is hátra szo-ritja és ő haladhat feljebb-feljebb. De ha megcsinálnák a pragmatikát, akkor tudná minden tisztviselő, hogy előhaladása nem a felebbvaló jókedvétől, pártfogásától, hanem hivatali köteletségének végzésétől függ s hogy a közönség véleménye, becslése is sokat nyom a latban. Ez is közérdek.			
Veszendő lelkek. <i>Debreczen, október 8.</i> Szólunk a társadalom kitaszítottjairól, azokról, kik önhibájukon kívül szenvednek, kiknek születése szégyen, élete nyomor, — a törvénytelen gyermekről írunk. Hatvanezerre rug a törvénytelen születtek évi száma ebben az áldott országban; ennyi egyén indul évente utnak, hogy az erkölcsös társadalom által homlokára süttött becstelenség Kain jegyével megterhelve fussa boldog élte pályáját Nagy kontingensét képezvén tehát a törvénytelen születtek a nemzet ösz-szeségének, eminens fontosságu érdek kö-veteli, hogy a törvényhozó jogaitak kellően megvédjé. Sajnálattal konstatáljuk, hogy a polgári térvénykönyv, tervezetének éppen a törvény-telen gyermekekre vonatkozó egynémely intéz-kedésében nélkülözi azt a felfogást, mely feljogosítana arra az állításra, hogy a tervezet ebben a tekintetben is a szabadabb felfogás és haladás mérföldkövét jelenti. A tervezetnek a törvénytelen gyermekek tartására vonatkozó intézkedése az, melyet a mult gyakorlatokhoz viszonyítva visszaesésnek kell jelentenünk. Amig ugyanis eddig a tör-vénytelen gyermekek tartásdíja az apa vagyoni viszonyaihoz mértén volt megállapítandó, addig a tervezetben a megállapítás alapját az anya társadalmi állása szabályozza. Mig tehát a mult-ban a kiindulás alapja az apa vagyoni viszo-nyaira volt fixirozva, addig a jövőben az anya társadalmi állása lesz a tartás mérvének meg-állapításnál irányadó. A tervezet eme rendelkezésének olvasá-sánál önkénytelen eszünkbe jut az a gyakran a szemünkbe vetett vád, hogy a törvény gyakran az erőset pártolja a gyenge ellen, a gazdagot karolja fel a szegény rovására . . A tartásdíj nagyságát az anya társadalmi állása szabályozza! Dehát kik azok, kik házasa-gon kívül született gyermekeik érdekében fel-lépnek, milyen társadalmi állás kategóriájába sorozhatók azok az anyák, kik éhező gyerme-keik eltarthatása végett jajjaikkal betöltik a bíróságok termeit? Az ugynevezett jobb körök			

TÁRCZA. Leírás a költészetben. (Vége.) Egy szó, egy vonás festhet, mint a hogy egyetlen mécs is derít világot. Shakespeareben Macduff összes fájdalma így tört ki Macbet ellen, ki gyermekét ölte meg: „Nincsenek gyermekei!” Épp így segít ki egy-egy találó ellentét; Goethe-nél is, a midőn a kétségbe esett Werther elhagyja Lottit, kezében a gyilkos fegyverrel esetleg az égre, a halál előtt az örökké való égre tekint. Mikor Plutarchban Cato már elkészítette kardját az öngyilkosságra; s az éjjelt olvasva tölti el s egyszerre csak észreveszi, hogy ideje végezni, mert itt a reggel, s a madarak énekelnek. Csodás rövidség, bámulatos hatás a leírásban! Ha Goethe az éjt, Plutarch a hajóalt hosszú lére bocsátja, mindkettő elvész. A modern styl fölötté gazdag, ily villámszerű leírásokban, gyors fordulókbán; Daudet „ifj. Fromont és id. Risler” című regé-nyében, a kétségbeesett Planus lekiállapotát, de az egész mű megkapó tendenciáját is nagysze-rűen adja vissza az a kép. Melyben ő, barátja teteménél állva, megfegyverelt Páris, mely világ-városias elveivel azt a halálba zavarta. Hosszu leírásokkal ér föl s egy megőrt kedély összes világának jellemző kifejezése Teleki: „Kegyen-czébeu” a „Róma — ne gunyolj!” híres felkiál-tása. Homér Achilles pajzsát ennek töltetével, Pandarus zergeszavakból készült ivét az állat elejtésének leírásával állítja eléink. Freiligrath „Löwenritt”-je egy kis hős költemény, királyi			
hössel, tájképpel mozgással és küzdelemmel. Így Virgil (Georgikon) a pásztori életéről: Libiának pásztora mindent A mije van, vele hord; vele indul sátora, házi Istene és fegyverzete, senyelai kutyája, S krétai tegze... Az emberi alak szépségét hatásának elbe-szélésével írjuk le. Homér is így festi le a vénék tanácsa előtt megjelenő Helénát! Nem mondja, hogy milyen szép, de a vénék rögtön beismerik, hogy érdemes érte csatára kelni. Leírására a költő alig veszteget egy-két jelzőt, éppen mint Virgil a maga „pulcherrima Didójára” és Arany is „Buda halálában” Ildikóra, kit ugy mutat be, hogy olyan: „mint hajnal, Róza teljes képpel, szőkearanyhajjal...” Egy ügyes hasonlat, maga is képes plasztikus egészet nyújtani. Ime Homér képe Apollóról: Phöbus Apolló... Olympos bércezeiről bosszusan elindul, Kézivel vállán s fedeles puzdrával övezve, Minden mozdulatán megcsördül a haragosnak Vállá fölött a nyíl: mint a komor éjszaka, ugy ment Vörösmarty hősei hasonlitanak a Homéréihez. Toldinak Aranynál: Mint komor bikái, olyan a járása, Mint a barna éjféli, szeme pillantása, Mint a sértett vadkan, fú veszett dühében, Csaknem összeroppan a rúdvas kezében. A modern költészet kivált a női szépség buja, túl-érzéki leírásában idézi elő azt, a mit huspoézis-nak nevezhetnénk. Még Kemény is körülbelül e bűnbe esik, midőn „Gyulai Pál”-jában így ír: Keblén hősíkrák zsi bongnak, melyeknek vakító játékát többnyire csak fiatal nők keblén találhatni,			
a hajadonokén és halottakén — soha.” Ez orvosi látálet és nem költői leírás. Heine még magyarra is lefordított „Énekek éneke” a frivolság leg-szenyesebb példánya. Divatban a csók leírásai: Kiss József igen jól mondja, hogy a „csókot gyakorold” s ne magyarul. Lessing kis dala szól a barát, testvér s az atya és végül — várhatólag — a kedves csókjáról; csupán az a csók maradt még el, melyet az államügyész ad a delinquens-nek a bitófa alatt. Dóczy Lajos a csóknak egész elméletét, sőt szabályait s „Az édes csók” cz. epizod-versben egy speciális esetét írja le, míg Dalmady Győző — igen szerencsésen — „Az első csók” boldogságát, édes perczét rajzolja élénk, gyönyörű dalában. Ime a rész: Csak a szív ver... ajakunk oly néma, Nem találunk hangot, szavakat, Mint mikor a sok virág a réten, Eltakarja a keskeny utat... Egy csók s a szív minden érzeménye Vallomást tesz, a leány megért, A miénk ő! új világot látunk, És előttünk új, szebb pályabért! (Ugyanazon Dalmady, ki egy másik költeményé-ben kórikus lesz az által, hogy egy sir leírása-kor észreveszi még a falevelen fel s alá mászkáló bogarakat is.) Terjengős, de sok helyett lelkes és igaz Szász Károlynál „A magyar zene” leírása, ki azonban szintén így, a hatás festésével látott munkához; még inkább Arany kis két szakos dalában, a „Regg és est”-ben. A phantasztikus festés az álmok s látomá-nyok, meseszerűségek leírásában nyilatkozik. Itt a költő — mint Hugó Viktor, Lamartine, Musset,			
Heine, — ragyogó színeket vegyt s képzelmét kifejezheti egész terjedelmében. Szép példái vannak nálunk a phantasztikus leírásnak a Vajda János költeményeiben. Ő teremti meg a szellemóra titokzatát. Nála szellemhangok, elbűvölt rengete-gek esedeznek irgalomért; elsüllyedt városokban kondulnak meg a bús harangok s fényes fehér szellemek adnak egymásnak találkoztót. „Alfréd regényében” a végítélet csodás képét találjuk, telve a legszeszélyesebb, legváratlanabb vonások-kal s mégis igazolva az által, hogy a hős lázas álmainak látományává szövődnek. Bizarrr kép lenne pl. ez is: A templomok inognak, döldeznek, S fülökbe összecseng-bong a harang. Legjónazabbul élő tisztelendő Szent szónoklása közben megzavarja, Szegénybe, illetőleg tengeri Kinokba, buzgó hallgatóit Rémülésbe ejti... Majd azonban Köszent atyák is leugorva Fülkéből, tánczra kelnek a középen. Az oszlopoknak térde sorra csuklik; Tündöklő kupolák, miként a terhes Felhők a szélben, szerte széledeznek; Márvány és vészzen angyalok a légben Elszédlednek árván, szétröppenek Mint anyányi verebek; a nép Kétségbeesve, lobogó hajakkal Rémülve ront ki és viszi magával A templomajtot... Vajda János virtuóz a nap százféle szeszélyesebb-nél szeszélyesebb leírásában. Ily szép s a képzelem gazdaságára mutat Endrődi Sándor „Mis Mária”-jének e részlete:			

nőtagjai, kiket a társadalom, ez a szélső Argus minden lépésükben ellenőriz, akikre gondos szülők aggódva ügyelnek, hogy a sziv szava bennük meg ne szóljon mindaddig, míg drága kincsöket arra a régóta epedve várta nem bízták, aki — az anyagiak rendezése után forró szerelmi vallomást rebegve — jogosított leendő lányukkal az egyedül üdvözítő monogam-házasság kies és szerfelett erkölcsös révébe bevitörázni, — ezek a boldogtalanságot és nyomor nem ismerő boldogok nem igen esnek raffinált csábító áldozatául. Vagy ha igen, akkor a világtól félrehúzódva magános éjszakai zokogják el czelt tévesztett életök ten ger fájalmát és ha lehetséges, becsületök foszlányát bár késői, de mégis csak házassággal igyekeznek megmenteni. De tartás iránt nem indítanak keresetet, mert nem viszik szégyenüket a forumra, de meg nem is szorultak rá.

De a munkásnő és a cseléd lány, kiket a mostoha viszonyok már gyermekkorukban az élet küzdelmébe dobnak, hol az ezer alakban rájuk leselkedő kísértés folytán bukás lesz elkerülhetetlen és közös sorsuk, ezek azok, akiket anyai szeretet — ennek a kiszáradt kor-nak talán egyedül virága — arra ösztönöz, hogy szegényekkel ne törődjenek, hanem bu-kásukat a világ elé tárva a törvény előtt köve-teljék a csábítótól, hogy gyermeküket legalább az éhhaláltól óvja meg

Tehát a munkásnőt és cselédleányt, ezeket és ezekhez tartozó társadalmi állásukat érinti, ugyszólván kizárólag az említett rendelkezés; ezek társadalmi állását veendi a bíró ítélété-nek kiszabásánál, a tartási díj megállapításá-nál irányadóul. Éa ha abban a régi jó idő-ben, amikor a gyermektartásdíja az apa vagyoni viszonyaira volt alapítva, a havi 3—10 frt közt ingadozott, akkor a jövőben arra lehet kilátásunk, hogy az eddigi minimum most maxi-mumként fog megállapíttatni...

Hogy pedig havi 3—4 forintból hogy lehet gyermeket eltartani taníttatni, nevelni, azt én nem tudom, te sem türelmes olvasó, de talán még a törvényeknek mindkettőnkél ből-csebb alkotója sem.

És ha a tervezet, illetve annak említett intézkedése törvényerőre emelkedik, akkor ne csodálkozzunk azon, ha a statisztika, ez a legkegyetlenebb, mert legigazibb tudomány a

törvénytelen gyermekeknek az eddigénél is nagyobb halálozási arányszámát vágja a cynikus társadalom arczába.

—o—á.

Szegény debreczeni színház.

Debreczen, okt. 8.

(G. Z.) Az a színpad, melyen valaha Blaha asszony, Lendvay és a tegnap elhunyt Szathmáry ragyogtatták művészetüket, ez a színpad ma ott áll, hogy minden komolyan gondolkozó embernek kétségbe kell esni városunk színészeti jövője fölött. Adatokat már hoztunk fel eleget siralmas állapotaink illusztrálására s a társulat gyöngeségére oly élénken hívta fel a figyelmet a helyi sajtó, hogy még a pesti lapok sablonos dicséretei is, melyekkel a vidéki színészetet traktálják, különösképen csak a debreczeni színház említésekor válnak szigorú kritikákká. Kezdjük azért hát új-ból a rostálást, a kiküszöbölést, s meg fogjuk látni, hogy e módszer alkalmazása után alig ma-rad tiszta buza, a legnagyobb rész szemnek sem tetsző ocsu és pelyva.

Naiv szerepökrünk a tehetségnek csak némi jelét mutató, de mindenesetre kezdő s így nem a debreczeni színpadra való Pávayn kívül Takács Mariska és Szabó Irma töltik be. Takács-ról többször elmondunk véleményünket: volnaak bármily jeles tulajdonságai: organuma messze röpi színpadunk kellő nőjótól. Szabó Irmát alig-alig látjuk, betegeskedése óta egyénisége is meggyöngült, kedve meglankadt, megtört. Azt meg csak nem hiszi el józau ember, hogy Sarkadi kielégítően egy elsőrangú színház naturbűrs szerepkörét?

De még a drámai előadásokkal hagyján! Itt van Kiss Irén, ki mindenkinek tetszik. A mienk még Fáy Flóra. S végül a magunkénak nevezhet-jük még februárig — sajnos, az igazgató jóvol-tából: csak februárig — kedves bonvivántunkat, Tanayt.

De mi van énekes személyzetünkkel? Kom-lóssy, Kállay s vége! Bárdos Irmát a színügyi bizottság — igen helyesen — eltította a nagyobb szerepektől. Reviczky nem sokat ígér. Karsze-mélyzetünk nem elég erős. Láttuk az idei nagy operetteknél (Czigánybáró, Ripp), hogy a debre-czeni színpadon összkarra beállított énekes dara-bot tisztességes sikerrel előadni nem lehet. Hol az az idő, mikor a helyi lapok együttesen, büsz-kén emelték ki, hogy karszemélyzetünk minden nőtagjából — primadonna válhatnék.

Komjáthy az utolsó szezonot tölti Debreczen-ben. Illenék, ha szépen sikerült bérletéért régi ambíciójával, régi munkakedvével és áldozatkész-ségével igyekezne elbucszni attól a közönség-től, mely hosszú ideig szerette, becsülte őt, s melynek szeretetét ő maga változtatta át az el-

mult szezon tanúságává. Simán, keztyűs kézzel irtunk, s csak azt az egyet sajnálhatjuk, hogy lapunk nem jelenhet meg sürűbben, mert így egy-szerre kell rámutatnunk arra a sok hibára és gyöngeségre, melyek egyenkint aktuálisak és megszívlelhetők volna. Ilyenkor pedig, bizony mondom, nagyon kell válogatnunk kifejezéseinket, meg kell fogunk alaposan pennáinkat, hogy pa-naszaink ne változzanak ócsárlásra.

HÍREK.

Czim nélkül.

A sétatérén elsielte
Elémbe téved minden este
Egy kis fiu s egy kis leány.
Mint gerlepár, simulva mennek
Élénk beszédben egymás mellett,
Oly nagy hatást tesznek reám.

A kis fiu beszél szívéül,
Ilyesmit mond, oszt másfelőlről
Bizalmasan a kis leány.
Egymás szavát epedve várják,
A szívük lassanként kitárják,
Ez édes-busan hat reám.

Eszembe jut az én keservem:
Elgondolom, nincs mit keresnem
A sok emlék közt szanaszét...
Búsult szívvel tekintek erre
Az ifju, — gyermekszerelemre,
S elsíratom a magamét.

Gál Zoltán.

— Október 6. Az aradi vértanúk dicső ha-lálának 52-ik évfordulóját igaz kegyelettel ünne-pelte meg Debreczen város közönsége. A templo-mokban gyászistenmiszteteleket tartottak, a hol a lelkészek imáikban emelkedett hangon emlékeztek meg a szomorú nap évfordulójáról. Délelőtt 11 óra-kor az akadémiai ifjuság rendezett gyászünnepe-lyt, melyet Milotay István a Magyar Irodalmi Társulat elnöke nyitott meg szép beszéddel. Aztán Pirkler Ernő a jeles szaváló adta elő Ábrányi E. Tizenárom című költeményét nagy hatás mellett. A főiskolai énekkar gyászenéje után Nyárády László hittan-hallgató tartott eszmékben gazdag, sikerült alkalmi beszédet, majd Nagy Sándor joghallgató szavalt a Palágyi Lajos egyik szép költeményét. A szépen sikerült gyászünnepe-lyt a főiskolai énekkar zárta be a Szózat éleneklésevel.

— Indítvány a közgyűléshez. Dr. Fejér Ferenc ügyvéd tegnap a budapest—deb-reczeni telefon ügyében indítványt adott be a polgármesteri hivatalba. Az indítvány abban kul-minál, hogy utasítsa a közgyűlés a városi taná-csot, kövessen el minden lehető arra nézve, hogy a telefon-összeköttetés Budapest és Debre-

cen között végre megnyitassák s még e hó fo-lyamán a forgalomnak átadassék. Az indítványt a városi rendes közgyűlés tárgyalta.

— Képviselőválasztás. Amint jól tud-jak, városunk harmadik kerületében pótválasz-tásra van szükség és az e hó 17-én fog lezajl ni. Most már csak két jelölt van: Dobiecki Sándor és dr. Varga Lajos ügyvéd. Az előbbi szabadelvű, az utóbbi Kossuth-párti. A pártok nagyban készülnek a fegyverek összemérésére s a közönség pedig nagy kíváncsisággal várja, hogy ki lesz a győztes. A jelek szerint Dobiecki Sándor győzelme föltétlenül biztos.

— A debreczeni gazdasági iskola kitépítése. Debreczenből jelentik a Bud. Lev. nek: Darányi földmívelésügyi miniszter a gazdasági tanintézet Pallag nevű pusztáján nagy-szabású építkezések fogadását rendelte el. Épül tantermek és laboratórium számára egy fő-épület, száz hallgatónak szükséges konviktus és hat tanári lakás. Az építkezés befejeztetett. Ezzel az iskola, melynek felsőbb osztályai helyiség hiányában Debreczenben a városban, volt végleg kihelyeztetik. Az intézet jövőre, mikor a 400,000 korona költséggel tervezet építés teljes befejezést nyer, ünnepélyesen fog megnyitástni.

— Színházbizottsági ülés. Debreczen város színházbizottsága tegnap Komlóssy Arthur főjegyző elnöke alatt ülést tartott. A bizottsági ülésen tudomásul vették Komjáthy János bejelen-tését, hogy Hodossy Jolán helyett Reviczky Etlét szerződtette koloratur énekesnőnek. Páholykérd-seket intéztek el és tudomásul vették a szinagazgató egy hónapi műsorterveztét is.

— A légszeszgyár költségvetése. A városi kezelésben lévő légszeszgyár igazgatósága elkészítette a gyár jövő évi költségvetését, amely tegnap délután hosszan foglalkoztatta a jog- és pénzügyi bizottság tagjait. A költségvetés szerint a jövő évi bevételt 257 251 koronában, a kiadást 238,064 koronában s a tiszta bevételt 19.187 koronában irányozták elő. A jog- és pénzügyi-bizottság a költségvetés elfogadását ajánlja a tanácsnak.

— Egy család gyásza. Dr. Boldisár Kálmán ker. rendőrkapitányt súlyos csapás érte, Egy hét alatt elvesztette nővérét Jolánt és édes apját Boldisár Andrást. Mind a két te-metésen nagy közönség vett részt és igaz rész-vétellel vigasztalták a gyászba borult derék kapi-tányt, kinek még édes anyja is nagy beteg volt ugyanezen idő alatt.

— A katonakard és polgárvér. Saj-nálatos eset történt városunkban az országos vásár alkalmából, amidőn két Vilmos-huszárezred-beli katoná belekötött a: előők ki nem tért pol-gárokhba s összekoc-czanás lett a dolog vége, amire az egyik huszár kardot rántott és két pol-gárt oly súlyosan összeszurkált, hogy az egyik

Egy könnyű csónak, hosszú nympheákkal,
Bibor szőnyeggel, mely a vízbe lóg.
Kristálytöréssű gyöngyökkel, csigákkal,
Melyek nem ismert ég alól valók,
Nagy virági közt istennők márványból.
Ezüst evező mindkét oldalán,
Vitorlavászon fényhabos selyemből,
Vagy ködszálakból összefonva tán.
A csónak ing-leng; balzsamos fuvallmak
Röpitik át a tükörlap felett...
Bársony párnáin, hárfával kezében,
Egy halvány beteg ifju szendereg....

Ez egészen modern, rajnamelléki világgal szembe teendő a Lisznyai Kálmán keleties világa. Különös ellentétet képez az újabb költészettel az ő hangja, melyet e szép leírás jellemezhet:

Rózsafa bölcsöd legyen,
Feküdj benne csöndesen,
Pi... pi... pi... pi... piezi lány!
Körülöttesd ékesen
Aranypára reszkessen;
Diófa lomb takarjon,
Hulló csillag csókoljon,
S dajkád, a tündérálom!
Ringasson éjszakánkon;
Szélid szellő neveljen,
Liliomszál öleljen;
Selyemszál simogasson,
Himpillangó himezzon,
Selyembogor öltöztessen,
Verőfény fényesítsen,
Szeressen üdvözítsen,
S az Uristen — segítsen!

Phantasztkus leírásai vannak a népnek is; Istent így dicséri:

A napfény trónusod,
A szép hold számolod,
..... tiszteletre,
Korónát fejedre
Az ékes csillagok magok fonnak.

Kedves pazar ékességet halmoz a nép a „Nem anyától lettél...” című dalban. Másol-ig dicséri:

Aranytal kellene nevedet leírni,
Gyémánt köztáblára szépen lerajzolni,
Rubinköböl formált ládába eltenni...

Érdekesek egy 1683-ban, Zrinyi Flouáról írt részletei:

„Az orezái rózsák, nyaka alabástrom.”

„Homloka lilom, az ajaka kláris.”

„Egész teste hatyu, galamb engedelmé,
Gerliczét követő: társához szerelme.”

„Szóláshoz készülő ajaka nyílása
Ugy tetszik, hogy piros hajnal hasadása,
Vidám személyének helyből mozdulása
Mint az derült napnak az égen járása.”

Zrinyi leírása egy szép lóról:

Egy fekete szőreosen ló volt alatta,
Véres, nagy azemei ugy kidültenek,
Szárak fejcsokéjén van helye üstöknek,
Az orra lukjain hangos szellők mennek,
Szája tajtékot ver, mint vízi istennek.

Magosan költ nyakán fejét aláhajtja,
Szálós, rövid sörényét szél hajtogatja,
Széles mellel elefántot hasonlítja,

Körmmel, száraz innal szarvast meghaladja stb.

Ugyancsak Zrinyiászból olvassuk, hogy a tavasz hoz:

„Gyöngé füvel varrott szép sátor ernyőket,
Szomjuság megoltó jó szagos vizeket.”

Említsük még B. Orczy Lőrinczet, méginkább

Gyöngyösi Istvánt, kinek híres leírását, a ková-csokét, kik Keményt megvasalják, század mulva

is rajongva emlegették s a többi között Dugonics

Andrást is. Van abban ily szép sor is:

Hajnalszint mutat már a vas setótsége...

Mindezen példák eléggé mutatják, hogy a

költői leírásban a leíró elem mindig bizonyos

tartalomnak, egy-egy eszmének, compositionnak,

hangulatnak van alárendelve. Néha a leírás által

elbeszélünk. Ilyenkor a költő néhány vonást ad s

ezekből sejtet egész történetet s lelkünkben a

reflexiók egész láncolatát idézi elő. Ilyen a Heine

Der Fichtenbaum steht einsam
Im Norde, auf kahler Höhn...
Ihn schlüfert; mit weisser Decke
Umhüllen ihn Eis und Schnee.

Er träumt von einer Pasmé,
Die fern, im Morgenland
Einsam und schweigend trauert
Auf brennender Felsenwand....

E hangulatteljes s az olvasó képzeletét is igénybe vevő leírás oly szép, mint p. o. midőn Boz Dic-kens „Dombey és fiában” a kis Pált mintegy üdvözölni látszik a ketyegő vén óra: „Hogy van — az én — Pál barátom!” Pl. Jókai Mór „Egyém, tied, övé” című regényében a tiszteletesné ká-poszta fejei, a cseh házfődelek rovátkái, melyek betűket, sajátos értelmű indulatszokat képeznek, — az összezuzott óra, mely a szerencsétlenség pillanataiban, szétrombolva is egy kedves szerelmi dal accordjait játsza. Mindezek a modern irodalom egyik forceát képezik.

A rut leírása sincsen kizárva a költészetből. Komikus hatásért, mint Arany „Nagyidai cigá-nyai”-ban az aranykereső jelenet; vagy Shakes-peare „Lear királyá”-ban, szegény Tamás mono-lógja... a borzasztó fokozására. Sőt szükségé van arra minden nagyobb összetettebb compositi-onak. A modern poezis (Zola, Hammerling, Vajda, Dranmor, V. Hugó, Walth-Witman) vissza él ez eszközzel; tuloz s néha izléstelen s erkölcs-tele né válik; feledve, hogy az izléstelenesség mindig bosszút áll a vétkesen. A legújabb magyar köl-tészet erőteljesebb helyei közé tartozik Ábrányi Emil e képe a vízáradsról:

Veszett baromként, tajtékozva száguld
A szörny-folyó s ezer halált kavár;

A merre vágat ugató haraggal,
Örvényé válik pusztaság, avar.

Dagad, zuhog, az orkán nyargal rajta
Mint vad csikón és veri oldalát

Vihar korbáccsal... átugrik a gáton
S berugja templom és kunyhó falát...

A leírás legyen minden körülmény közt

kerek. Mint műfaj s mint részlet egyaránt; ily bevégzett, kerek egészet képező részletek többnyire legsikerültebb helyei a világirodalmi becű mű-veknek. Ilyenek: Homér „Odysseájában” Calypso szigetének leírása; Tassoban Armida kertje, Ho-mérban és Virgilben a pajza, Camoens „Luziáda-jának” tenger-vihari, Byron tengerre „Child Harold”-jában, Chateaubriand, vagy St. Pierre tájképei. V. Hugó „Nyomorultjaiban” a waterlooi ütközet rajza, a derék püspök jellemzése, a barrikád vé-delme, a párisi kloákák borzasztó rajza stb. Man-zoni „Jegyesek” című regényében a milánói ragály rajza, Wieland „Oberonjában” Rezzia alakja, mások, csaknem minden jeles epikai műben. Valóban cassikus leírások irodalmunkban Jókai Móról Buda várának bevételé a „Köszívű ember fiaiban”, a Tisza árjának kitörése az „Új földés-urban”, a közsztán a phantasztkus rajza a „Fekete gyémántokban” a vaskapu hatalmas leírása az „Arany emberben.” Nagy megfigyelés, hatalmas képzelem jellemzik. Előtte szép próza-íróink közül csupán Kúthy Lajos szolbáltat pompás leírásokat; a „Hazai rejtelmek”-ben mutatja be képeiben minden író közül legszebben az alföld egész köl-tészetét leírásai, valóságcs költeményei lelkesüléssel, hangulattal tele.

A lyrai költeményekbe szőtt leírások, kivált egy szabályt hoznak eszünkbe. Ne legyen a leírás olyan, hogy bármennyig is lehessen ily kerek compositio hijján folytatni s bárhol két-háromfé-lé vágni s legyen végre hü. Ne legyen kicsinyes; sok költő házát, kertjét, butorát oly körülírva írtja le, mintha annak elárverezésére készülne. Némely leírásban semmi perspectiva sincsen; a hegyet — jegyzi meg egy szellemes francia író — kéknak, a láthatárból kimagaslónak festik, a miből következik, hogy messziről nézik; de aztán elmondják, hogy miféle fák vannak rajta a begy-oldalban és hogy minők a leveleik s hogy a kér-gők hasadozott, stb. mintha közelről néznék!

*) Dein Haus Gärtchen, S. besingst du Theil für Theil Und so gewissenhaft, als bötest du sie feil! Haug.

már másnapra meghalt, a másik pedig a halállal vívódik. Óriási felháborodást keltett ez az esemény városunkban s a polgárság reméli és el is várja, hogy a bűnösök elveszik méltó büntetésüket, egyuttal pedig meg lesznek fékezve az egyenruhás és kardot hordó urak, hogy nem köntek bele a polgárságba.

— **A debreczeni gör. kath. templom** építésére engedélyezett tárgysorsjáték húzását a rendező bizottság a nagym. pénzügyminiszterium f. é. 68277. sz. magas engedélye alapján f. hó 29-ére kitűzött határnapját a jövő 1902. évi február 2-ára halasztotta el.

— **Ellenőrzési szemlék.** Az ellenőrzési szemlék — a képviselőválasztásokra való tekintettel — elnapoltattak. Az újonnan megállapított tervek szerint a szemlék a következő napokon tartatnak meg: 1. a közös hadsereg állományába tartozó legénység: október hó 22., 23., 24., 25., 26. és 28-án, az utószemle pedig november hó 14. és 15-én; 2. a honvéd legénység: a már meghirdetett időben, vagyis október hó 17., 18., 19. és 21-én, az utószemle pedig november hó 6-án; 3. végre a népfelkelő köteles egyéneké: november hó 6., 7., 8., 9. és 12-én tartatnak meg.

— **Szathmári Árpád halála.** Meghalt hétfőn hajnalban a magyar színészetnek egy kiválósága. Szathmári Árpád éveken keresztül a debreczeni, utóbb a Vigszínház művésze. A vesztiséget, mely vele a magyar művészetet érte, megtudják becsülni az egész országban, amelynek minden nagyobb városában megfordult; s meg Budapesten is, ahol pedig, bár háromszor volt fővárosi színháznak szerződött tagja és sokáig játszott Kecsányinál a budai színpadon is, csak ritkán mutatkozott a maga igazi erejében. Ős eredeti, jellemzetes, erős homorú színész volt, mestere a természetes színpadi előadásnak éppen úgy, mint volt édesanyja, a Nemzeti Színház egykori nagy művésznője, Szathmári Lujza és mint ennek nagy kortársa, az öreg Szigei József. Erre a két nagy ábrázoló egyéniségre emlékeztetett Szathmári Árpád egész lényével és egész egyéniségével.

* **Az év utolsó negyede** annyi újsággal köszönt be, — melyek közt legnagyobb újság az új országgyűlés lesz, hogy művelt ember már igazán nem lehet el újságolvasás nélkül. Ez alkalomból figyelmébe ajánljuk t. olvasóinknak a kikapált jószágú Pesti Hirlapot, mely első helyet foglal el napilapjaink között s legtöbb olvasni valót ad napról-napra, ami megbecsülendő körülmény a hosszú téli estékre való tekintettel. A lap minden előfizetője, a ki három hónapon át a Pesti Hirlapot járatta, karácsonyi ajándékként díszes kiállítású nagy képes naptárt kap az 1902-ik évre, mely tehát minden más karácsonyi mellékletnél és ajándék-könyvnél többet ér, mert egész éven át hasznát veszi az olvasó. A következő évnegyedben a Pesti Hirlap Jókai Mórtól regényt, Mikszáth Kálmántól és Gárdonyi Gézától nagyobb elbeszélést, Dóczi Lajostól tárczákat és költeményeket fog hozni, a lap rendes tárcskiróin kívül, a kik közül Tóth Béla az ő napról-napra megjelenő

Esti leveleivel méltán hódította maga részére az egész művelt újságolvasó közönséget. Az új évnegyed küszöbén jobb lapot nem ajánlhatunk az olvasóközönségnek. A Pesti Hirlap előfizetési ára negyedévre 7 korona; október hóra 2 kor. 40 fillér. A Divat Salon című dustartalmu és igen praktikus szerkesztett, igen szépen kiállított divatújsággal együtt negyedévre 2 koronával több (azaz 9 korona). A kiadóhivatal czíme: Budapest, V., Váci-körút 78. sz.

NYILTÉR.

Eladó ház.

Péterfia-Búsi-utczán a 18-ik számú szeglet ház, melyen jó menetelű fűszer üzlet van, 4 hold 50 □ öl ondódi földjével együtt eladó. Értekezhetni ugyanott a háztulajdonosnéval.

Hirdetés.

Vb. Gyarmathy József fűszeráru-kereskedő csőd ügyében közhírré teszem, hogy nevezett csőd ideiglenes választmánya a csődtömeghez tartozó és a csődleltárban 1—381. tételsz. alatt felvett 2319 k. 83 f. beszerzési ár és 1418 k. 04 f.-re becsült fűszeráru cizákak és boltberendezéseknek egy tömegben zárt ajánlati verseny útján leendő értékesítését határozta el.

Az ajánlati feltételek a következők:

1. Ajánlattevő köteles a becsérték 10%-át, vagyis 141 k. 80 f. bánatpénzt tömeggondnoknál készpénzben letenni.
2. Vevő köteles az árut készpénzben azonnal kifizetni s azokat 14 napon belül elszállíttatni.
3. A zárt ajánlatok **1901. évi október hó 14-ik napjának d. e. 12 óráig** tömeggondnoknál beadandók s azok felett a választmány szabadon határoz.
4. Az áruaktár és bolti berendezés, ugyesintén a csődleltár naponta d. u. 3—4 óra között megtekinthetők. Debreczen. 1901 október 8-án.

Dr. Nyiri Ernő ügyvéd,
tömeggondnok.

11,980
1901.

Arverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa által közhírré tétetik, hogy a 134/9788—10,070—1901. bkgy. sz. határozat alapján a Bika szálló, a Nagyerdei vigadó, Leveles-szin együttesen, és pedig a Nagyerdei vigadó és Leveles-szin 1902. év január hó 1-től azon év végeig, a Bika szálló, a Nagyerdei vigadó és Leveles-szin 1903. év január hó 1-től 1912, illetve 1922 decz. hó végeig terjedő időre az **1901. évi november hó 13-án d. e. 9 órakor** a városház nagytermében nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek bérbeadni fog. A bérletre vonatkozólag zárt ajánlatok is elfogadtatnak. — A zárt ajánlatok **1901. évi november hó 12-ik napjának d. u. 5 óráig** adhatók be; felhivatnak tehát zárt ajánlat tevők, hogy ajánlatukat, a kitűzött időig a polgármesteri titkári hivatalnál adják be, mert a később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverelni szándékozók a kikiáltási ár 10%-át az árveréssel megbizottak kezéhez készpénzben letenni.

Zárt ajánlattevők pedig a kikiáltási ár 10%-át a bázipénztárnál letenni s a letéti jegyet ajánlatukhoz csatolni kötelesek.

Figyelmeztetnek árverelni szándékozók, hogy a részletes árverési, illetve zárt ajánlati feltételek a számvevősnégnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debreczen, 1901 szeptember 26.

A városi tanács.

5473
1901.

Arverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa ezennel közhírré teszi, miszerint a város tulajdonát képező következő földbirtokok u. m.:

1. A Dóka-féle 5 nyilas föld az 1902. év október hó 1-től az 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
2. Hat nyilas és 1424 □ öl u. n. Posta-féle föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
3. Elep pusztai 2 és 5/8 nyilas tanya föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
4. A 143. holdat és 1000 □ öllet tevő Isten földje az 1902. évi október hó 1-től 1914. évi október hó 1-ig terjedő 12 évre.
5. 21 nyilas 758 □ öl Hatvan-utczai talalmas föld, a Szegényház czéljaira kiszakított mintegy tíz hold kivételével, tehát 118 hold 1555 □ öl, az 1902. évi október hó 1-től, 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
6. Komlóskerti 26 nyilas és 4 □ öl föld és az ehhez tartozó régen szováti ut részt képezett 1 hold 1017 □ öl földterület az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
7. Komlóskerti földekből kiszakított 1 nyilas és 1020 □ öl föld az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
8. „Szikigyakori” 388 hold szántó, kaszáló és legelő föld a Csukás csap-székekkel együtt az 1902. évi október hó 1-től az 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
9. Vekeri 721 hold pusztja 1902. évi október hó 1-től 1914 évi október hó 1-ig terjedő 12 évre.
10. Kovács Pál-féle ház 16 hold ondódi földje az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
11. „Baranyi-féle háznak 22 hold 864 □ öl ondódi földje az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
12. „Bika”, „Lázár”, „Koncz” és „Farkas”-féle házak utáni 35 hold 800 □ öl ondódi földek az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
13. „Dobozi” vagy „Tábornoki” féle ház utáni 12 hold 120 □ öl ondódi föld az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
14. A „Tóth” ház utáni 200 □ öl kert az 1902. évi április hó 1-től 1908. évi április hó 1-ig terjedő 6 évre.
15. A „Tóth” ház utáni 19 hold 1310 □ öl ondódi föld az 1901. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
16. A Csapó-utca 682. számú háznak 3 hold 1050 □ öl ondódi földje az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
17. A gilányi laktanya és a boldogfalvai kert közt a laktanya nyugoti részében a boldogfalvai kert északi végéig nyúló 5 hold legelő föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
18. A szegényházzal szemben fekvő tőczós melletti 44 hold föld épületekkel az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
19. A belvárosi kisdudóvó telek után kiosztott 5 hold 850 □ öl ondódi föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
20. A gépjavitó telep területéből használatra visszabocsájtott 18 hold 1200 □ öl föld az 1902. évi október hó 1-től 1908. évi október hó 1-ig terjedő 6 évre.
21. A m. kir. Dohánygyár háta megetti föld 1902. évi október hó 1-től 1906. évi október hó 1-ig terjedő 4 évre.
22. A Simonffy-utczai 1 számú házutáni ondódi 6 hold 1200 □ öl kataszter szerint 7 hold 483 □ öl föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
23. A kisdudóvó alap tulajdonát képező Major Péter-féle 3 hold 550 □ öl ondódi föld 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
24. Az ohati erdőbeni legeltetés az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
25. Az Oláh ház utáni 26 1/8 hold föld az 1902. évi október hó 1-től 1905. évi október hó 1-ig terjedő 3 évre.
26. A Csapó-utczai 681. számú ház utáni föld az 1902. évi október hó 1-től három évre a **f. évi október hó 16-án** délelőtt 9 órakor a városháza nagytermében megtartandó nyilvános árverésen haszonbérbe adni fognak, a mely árverésre az árverelni szándékozók azon értesítéssel hivatnak meg, hogy az árverési feltételek a városi számvevő hivatalnál, a hivatalos órák alatt bárki által megtekinthetők s a kikiáltási ár 10%-a árverelni szándékozók által az árverés fogantatásával megbizottak kezéhez bánatpénzzel készpénzben lefizetendő.

Debreczen, 1901 július hó 29-én.

A városi Tanács.

Ifj. PÁJER JÓZSEF

porozellán-, üveg-, lámpa és konyhaberendezés nagy raktára.

DEBRECZENBEN.

Üzlethelyiség: Főpiacz, Kossuth-utca sarkán.

Van szerencsém a agy érdemű közönség becses tudomására juttatni, hogy az idény beálltával dusan összeállított lámpa-raktárt rendeztem be.

Tartok rakásromon minden jó birnó és gyárlmányu

álló- és függő lámpákat

a legjobb égőkkel egész gyári áron, ugymint Ditmár-féle nap, komettem, baku, dupla és 30—40 gyertyalángú meteor-égőkkel, melyeket eladás előtt mindig kipróbálva szolgállok.

Tartok raktáron igen finom szövésű kanócokat, lámpaollókat, lámpa-üvegkeféket, petróleum kannákat s minden egyes lámpa részeket.

Ajánlom továbbá gazdagon berendezett raktáramat, u. m.: ét-, thea-, kávé-, mokka-, mosdó- és üvegkészleteimet francia, angol és több hazai kivitelben igen jutányos áron.

Berndorff evőeszközöket, disz-tárgyakat, ugy china ezüst mint alpacacában árjegyzék szerint; továbbá: csont- és fanyelű asztali és des-sert késeket, mosdó asztalokat minden kivitelben.

Szoba díszítéshez nagy választékban szolgálhatok majolika és terakotta vázákat és korsókat, ugyszintén faldíszeket és szobrokat minden nagyságban.

Konyha berendezéshez minden ahoz való kellékekkel a legolcsóbb árak mellett szolgálhatok.

Menyasszonyi kelengye bevásárlásánál kamatot engedményezek. Vidékre csomagoló ládat nem számítok. — A csomagolásnál a legnagyobb gond fordítatik, az uton történendő esetleges kárért felelősséget vállalom.

Kiváló tisztelettel

IFJ. PÁJER JÓZSEF.

